

ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ ПРИ ОБУЧЕНИЕ В СЕМИНАРНИ ЗАНЯТИЯ ПО ПРАВНА ИНФОРМАТИКА

ас. Шинка Стоева – Маринова

СУ“Св. Климент Охридски”, Юридически факултет
гр.София, бул. Цар Освободител 15
sheany@abv.bg

Абстракт: Разглежда се практическото използване на съвременните технологии за обучение по правна информатика в контекста на развитието на информационните обществени отношения и тяхното отражение върху правната наука и практика.

Ключови думи: информационни системи, мисловни карти, онтологии, семантични мрежи.

Развитието на информационното общество поставя нови предизвикателства пред правната наука и практика. Появата на нови информационни обществени отношения, действието на правото във виртуалната среда налага качествено нови изисквания към правотворчеството и правоприлагането. Новите виртуални правоотношения налагат промяна в съдържание на традиционни правни понятия и институти като юридически факти, система на правото, правна норма, правоотношение, юридическа отговорност. Това налага съществена промяна в правната наука и в частност в юридическото образование.

Характерът и съдържанието на научната дисциплина правна информатика несъмнено предполагат широко използване на информационни технологии и системи за целите на обучението. Информационните технологии по време на семинарни занятия се използват в няколко насоки:

1. Непосредствено запознаване на студентите със съдържанието на правни информационни системи, електронни регистри и сайтове на държавни органи;
2. Изполване на традиционни технологии, достъпни чрез сайта на Юридическия факултет – лекции, тестове и практикуми;
3. Модерни технологични средства- семантични мрежи, онтологии и мисловни карти.

Цел и задачи на преподаването в семинарните занятия по правна информатика.

Основната цел на обучението по време на семинарните занятия по правна информатика е запознаването на студентите със съвременните информационни системи за автоматизирана обработка на правната информация. Успоредно с непосредствената практическа работа по изучаването на системите, които са достижение на приложната правна информатика, допълнителна задача на обучението е запознаване с голяма част от съдържанието на теоретичната правна информатика. Практическите умения на студентите за работа с информационните системи вървят успоредно с усвояване на знания за видовете правна информация, правната информация в структурите на системите, информационните процеси в правотворчеството и правоприлагането, способите за обработка на правната информация.

Правни информационни системи.

Динамично развиващите се информационни процеси в правото и все по- нарастващата потребност от автоматизирана обработка на правната и социална информация определят ключовата роля на правните информационни системи в съвременната юридическа практика. Това налага детайлно запознаване на студентите със съдържанието и функционалността на съвременните правни информационни системи. Освен практическите умения за работа с различните системи, целта на семинарните занятия е да акцентира върху част от проблематиката на теоретичната правна информатика, а именно:

- Нормативни актове - видове, реквизити, структура, динамика на информацията;
- Правоприлагащи актове- видове и реквизити;
- Изполване на класификатори и тезауруси в правото;
- Способи за обработка на правната информация и по- специално процедурата за юридическа консултация.

Особен акцент при изучаването и използването на съвременните правни информационни системи по време на семинарните занятия се поставя върху системите основани на юридически знания и по- специално на решаването на казуси в областта на отрасловите правни дисциплини.

Сайтове на държавни органи. Сайтът на Народното събрание.

Запознаването със съдържанието на сайтовете на държавните органи- Народно събрание, Конституционен съд, Министерски съвет има съществено значение в няколко насоки. На първо място затвърждава знанията на студентите придобити от отрасловите правни дисциплини- конституционно право, административно право, като съдържанието на сайтовете предоставя информация за структурата

и правомощията на държавните органи. На следващо място тези занятия дават възможност да се дискутира важна част от проблематиката на теоретичната правна информатика, каквато е въпросът за нормативните юридически конструкции за регламентиране на организационни структури. Нормативните юридически конструкции за регламентиране на организационни структури са нормативни образувания, регламентиращи структурата и процесите на държавните органи, като особен вид субекти на правото и са изцяло завоевание на теоретичната правна информатика. Познаването на тази проблематика от студентите е основа за пълноценни знания и в материята на електронното правителство. Особен акцент се поставя на сайта на Народното събрание. Неговото съдържание и по-специално деловодната система на Народното събрание дава възможност за запознаване с проблематиката на процедурата за създаване, изменение и отмяна на нормативни актове като особен способ за обработка на правната информация.

Информационни системи в правораздаването.

Използването на автоматизирани информационни системи съпътства цялата правораздавателна дейност на съдилищата, тяхното внедряване цели ускоряване на съдебната процедура и улесняване на дейността на съдиите и съдебните секретари, както и по лесния достъп на страните до документите по делата. Това налага тяхното детайлно изучаване от студентите-юристи. Познаването на информационните правораздавателни системи дава знания както за процедурата за юридическа консултация като особен способ за обработка на правна информация, така и за последния, факултативен етап от механизма на действие на правото, а именно правораздавателната дейност на съдилищата.

Електронно правителство.

Познаването на актуалната проблематика за електронното правителство не означава единствено познание за вида и съдържанието на електронните административни услуги. Необходимо е детайлно познание на правната проблематика на електронното правителство. Това предполага знания за нормативни юридически конструкции за регламентиране на организационни структури, функционалните структури от правни норми и способите за установяване на връзки между правните норми. Тези знания са основа на бъдещата работа на юристите в юридическата практика по създаване на модели на процеси в администрацията и последващото им успешно изграждане и внедряване със средствата на информационните технологии като услуги в рамките на електронното правителство.

Електронни регистри. Търговски регистър.

Електронните регистри-Регистър на административните структури и на актовете на органите на изпълнителната власт, Регистър на обществените поръчки и особено Търговския регистър са най-съществените проявления на реализация на електронните административни услуги в рамките на електронното правителство. „Електронните регистри са новото битие на юридическите факти“ [Вихър Кискинов, „Към обща теория на правото на информационното общество“]. Електронният Търговски регистър е най-яркият пример за действието на правото във виртуалната среда. Ето защо особено значение на семинарните занятия се обръща на електронното регистърно производство в Търговския регистър. Електронното регистърно производство по вписване на факти или обявяване на актове на търговци е последователно развиващ се процес, който частично или изцяло се реализира във виртуалната среда. Въвеждането на факти в базата данни на Търговския регистър има конститутивно действие, обявените актове за търговците са признати от правото електронни юридически актове. Това с особена сила налага неговото познание от студентите-юристи.

Информационни източници на Европейския съюз.

Членството на България в Европейския съюз поставя нови задачи пред юридическото образование. Несъмнена е необходимостта от изучаването на европейските нормативни актове, правомощията и структурата на институциите на Европейския съюз. Големият обем от нормативни и ненормативни актове създава необходимост от детайлно изучаване на съдържанието на EUR-LEX-портала за правото на Европейския съюз. По този начин се създават знания за видовете нормативни актове, тяхната структура и реквизити, класифицирането им по различни критерии, съдържанието на европейския тезаурус EUROVOC. Създават се умения за успешно търсене на конкретен нормативен акт и за по-пълноценно откриване на приложими информационни източници на втория етап от процедурата за юридическа консултация. Познаването на съдържанието на сайта на Съда на Европейския съюз дава възможност за по-пълноценното изучаване на структурата и правомощията на тази Европейска институция, както и знания за практиката на съда, което несъмнено е задължително за всеки юрист.

Информационните технологии, използвани в преподаването на семинарни занятия.

Освен непосредственото запознаване и практическата работа на студентите със съдържанието на правна информационна система, сайт на държавен орган или електронен регистър, за нуждите на обучението се използват и практикуми. Практикумите са симулационни програми, демонстриращи съдържанието и функционалността на съответната информационна система. Те са основа за по-

пълноценно усвояване на знания за съдържанието на съответна правна информационна системи или реализация на електронно регистърно производство.

За проверка на знанията и с цел улесняване на преподавателската работа от съществено значение е и решаването на компютърни тестове от студентите. Съвременните информационни системи дават възможност за създаване на компютърни тестове, което значително облекчава преподавателската работа и дава възможност за затвърждаване на знанията на студентите, като им посочва грешките и им предоставя резултати непосредствено след приключването на теста.

Освен досега разгледаните традиционни информационни системи в съвременното юридическо образование се използват и модерни технологични средства като семантични мрежи, онтологии и мисловни карти. Те за пръв път предоставят възможност за създаване на модели на идеални явления, каквито са процесите в правото. Мисловните карти предоставят модела на структурата на държавен орган, модел на последователно протичащи правоотношения, какъвто е например гражданския процес. По този начин за пръв път във виртуалната среда се създават модели на идеални правни явления със съвременни технологични средства. Това създава една нова насока на развитие на теоретичните и отрасловите правни дисциплини, а в последствие и на правотворчеството и правоприлагането.

Трудности при обучението по правна информатика

Основните трудности при обучението на студентите на семинарни занятия по правна информатика произтичат от съществените различия в учебното съдържание и начина на преподаване с досега изучаваните теоретични и отраслови правни дисциплини. Студентите за пръв път се сблъскват с подобен начин на поднасяне на учебното съдържание, поради което се наблюдава известна съпротива от тяхна страна. Най-съществените аргументи за преодоляването на тези трудности произтичат от новите аспекти на развитие на юридическата практика в контекста на действие на правото във виртуалната среда и последващите нови изисквания към правната наука и юридическото образование.

Заклучение

Развитието на информационното общество поставя нови предизвикателства пред съвременното юридическо образование. Динамично развиващите се информационни процеси в правото налагат широкото използване на информационни системи в юридическата практика. Използването на съвременни средства като мисловни карти, онтологии и семантични мрежи за моделиране на идеални правни явления създават качествено нова основа за развитие на теоретичните и отрасловите правни науки.

Литература:

1. Кантарджиев, А. Информация и право. (Информационна характеристика на правните категории). С., 1988.
2. Кискинов, В. Правна информатика. С., 2008г.
3. Кискинов, В. Към обща теория на правото на информационното общество. Юридически свят, 2009, №2
4. Кискинов, В. Новата цел на общата теория на правото в информационното общество. Съвременно право, №1
5. E-justice: justice to European citizens and companies at a click. distance-Lisbon, Oct. 2007